

Զ Ե Կ Ո Յ Ց

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՇԻՄՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԵՆԱԹՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Ն. Ս. Օ. Ց. Ց. ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԼԻԶՊՈՆ

Պատասխանելով Կեդր. Վարչութեան հրաւերին, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Ն. Ս. Օ. Ց. Ց. Վազգէն Ա. բարեհաճեցաւ այցելել Հիմնարկութեան, ի Լիզպոն, ընկերակցութեամբ իր հետեւորդներուն, Վրաստանի Սուաքնորդ Տ. Կոմիտաս եպս. Տէր-Ստեփանեանի, Կաւազանակիր Տ. Նոյնի Վրդ. Սարգիսեանի եւ Հոգեւոր Խորհուրդի քարտուղար Պր. Հայկ Առաքելեանի:

Գալով Պուլտոս Ալթէսէն, Նորին Վեհափառութիւնը օդային ճամբով մայրաքաղաքս հասաւ Ուրբաթ օր 9 Սեպտեմբերին, ժամը 21ին:

Օդակայանը Ն. Վեհափառութիւնը ընդունելու փութացած էին Նախարար Պր. Քառէիւռու տէ՛ Ծրէթը՝ որ կը ներկայացնէր Փորթուկալի Կառավարութիւնը, Հիմնարկութեան Նախագահ Տրթ. Ժօզէ տէ Ազէրէտու Փէրտիկաս, Հիմնարկութեան Կեդր. Վարչութեան անդամներ՝ Պր. Գէորգ Լ. Էսանեան եւ Փալմէլայի Դուքսը, Հիմնարկութեան Հայկական Բաժնի Տնօրէն Պր. Ռոպէճ Կիւլպէնկեան, Հիմնարկութեան Միջին Արեւելքի եւ Հայկ. Բաժնի պաշտօնէութիւնը եւ Լիզպոնեան սակաւաթիւ Հայերը:

Օդակայանի հիւրասրահին մէջ Ն. Վեհափառութիւնը արտայայտեց իր ուրախութիւնը գտնուելու Փորթուկալեան հողին վրայ, որուն ազնիւ ժողովուրդին ծոցին մէջ եւ բարեխնամ Կառավարութեան հովանիին տակ կը գործէ Գալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութիւնը:

Այնուհետեւ Նախագահ Տրթ. Փէրտիկաս եւ Պր. Գ. Լ. Էսանեան առաջնորդեցին Վեհ. Հայրապետը եւ իր հետեւորդները Ալիշ պանդոկը, ուր հաստատուած էր մեր Հիմնադիրը իր Լիզպոն բնակութեան ամբողջ տեսողութեանը: Ն. Վեհափառութեան յատկացուցան այն յարկաբաժինները՝ ուր բնակած էր մեր Հիմնադիրը:

Յաջորդ օրը, Շաբաթ 10 Սեպտեմբերին, այցելելով Փորթուկալի Հանրապետութեան Նախագահութեան Պալատը, Վեհ. Կաթողիկոսը ստորագրեց Հանրապետութեան Նախագահ Մովսէս Ամիրբեյի Թումաշի Ռսկնմատեանին մէջ:

Յետոյ հանդիպում մը ունենալէ ետք Փորթուկալի Կարտինալ-Պատրիարք Ն. Վսեմութիւն Կոնզալվըճ Սէրէժէրիայի հետ, որուն ներկայացուցիչը նախապէս բարի

● Գշ. 6 Սեպտ. — Առաւօտեան ժամը 9ին, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, ընկերակցութեամբ Գերշ. Տ. Հայրիկ եպս. Առանեանի, Հոգշ. Տ. Յակոբ Վրդ. Վարդանեանի, Հոգշ. Տ. Օհան Արղ. Գապագեանի եւ Տիար Կարպիւ Նիւղիւնեանի, պաշտօնական այցելութիւն տուաւ Երեսնապէսի Կառավարիչ Ն. Վսեմ. Հասան էլ Քէթիպի:

● Գշ. 7 Սեպտ. — Կէսօրէ առաջ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, հանդերձ Միաբանութեամբ, պաշտօնապէս այցելեց Ծրարչիսկեանց վանքը եւ Հատինաց ու Յունաց Պատրիարքարանները եւ ապա, ընկերակցութեամբ Գերշ. Տ. Հայրիկ եպս. Տ. Հոգշ. Տ. Օհան Արղ. ի եւ Տիար Կ. Նիւղիւնեանի, այցելեց Անգլիական եւ Ամերիկեան Վսեմ. Հիւպատոսներուն:

● Եշ. 8 Սեպտ. — Կէսօրէ առաջ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, հանդերձ Միաբանութեամբ, այցելեց Ասորաց, Ղպոց, Հապէշաց եւ Յայն-Կաթողիկոսական վանքերը եւ ապա, ընկերակցութեամբ Գերշ. Տ. Հայրիկ եպս. Տ. Հոգշ. Տ. Յակոբ Վրդ. ի, Հոգշ. Տ. Օհան Արղ. ի եւ Տիար Կ. Նիւղիւնեանի, այցելեց Վսեմ. Քաղաքապետին:

● Բշ. 19 Սեպտ. — Գերշ. Տ. Հայրիկ եպս. վանական գործերով մեկնեցաւ Իսրայէլ եւ վերադարձաւ երկու օրեր ետք:

● Գշ. 28 Սեպտ. — Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը, ընկերակցութեամբ Գերշ. Տ. Հայրիկ եպս. Տ. Հոգշ. Տ. Օհան Արղ. ի, վանական գործերով մեկնեցաւ Իսրայէլ եւ վերադարձաւ երկու օրեր ետք:

գալուստի այցելութիւն տուած էր իրեն, Ն. Վեհափառութիւնը այցելեց, ընկերակցութեամբ Նախագահ Տքթ. Փէրտիկայօյի եւ Պր. Գ. Լ. Էսաեանի, Վարչապետ Պր. Անթնիօ Սլիլէն Սալազարի՝ որուն հետ ունեցաւ կէս ժամուան սիրայիր տեսակցութիւն մը: Այս առթիւ Վեհափառ Վարչապետ Պր. Սալազարի նուիրեց արծաթեայ պնակ մը՝ Ս. Էջմիածնի փորագրուած նկարով զարդարուած:

Նոյն օրը երեկոյեան, Հիմնարկութեանս կողմէ տրուեցաւ պաշտօնական հացկերոյթ մը ի պատիւ Վեհափառին եւ իր հետեւորդներուն, Լիզպոնի մօտ Քէլուշի Պալատի ճաշարանին մէջ: Ներկայ էին Փորթուկալի Սրտաքին Գործոց Նախարար Տքթ. Մարսելլօ Մաթիաշ, Ն. Վեհափառին կարօնալ-Պատրիարքին ներկայացուցիչ Ն. Սրբազնութիւն Գոռէա տէ Սա, Հանրապետութեան Նախագահութեան Ընդհ. Քարտուղար Տքթ. Լուիշ Փէռէիւա Քուիթիսօ, Սրտաքին Գործոց Նախարարութեան Դիւանապետ Տքթ. Էնրիք Մարթինշ, Հիմնարկութեան Նախագահ Տքթ. Փէրտիկաօ, Վարչութեան անդամներ Պր. Գ. Լ. Էսաեան եւ Փալմէլայի Դուքսը, Հայկ. Բաժնի Տնօրէն Պր. Ռոպէլ Նիւլէնկեան, ինչպէս նաեւ Միջին Արեւելքի եւ Հայկ. Բաժնի պաշտօնէութիւնը:

Կենդանի եւ սիրայիր մթնոլորտի մը մէջ տեղի ունեցաւ հացկերոյթը որու ընթացքին Պր. Գ. Լ. Էսաեան ատենախօսութեամբ մը յայտնեց Հիմնարկութեանս Կեդր. Վարչութեան անդամներուն եւ անոնց գործակիցներուն երախտագրութիւնը Վեհ. Հայրապետին՝ որ քարեհանձեցաւ պատասխանել իրեն ուղղուած սրտագին հրաշէրին: Ընդգնց առաջնորդող դերը զոր կատարած է Ս. Էջմիածինը Հայոց հոգեւոր եւ ազգային կեանքին մէջ եւ վեր հանեց բարեղէպ զուգորդութիւնը որ կայ մէկ կողմէ Ասիոյ դուռներուն առջեւ եւ միւս կողմէ Եւրոպայի արեւմտեան ծայրամասին վրայ գտնուող Հայաստանի եւ Փորթուկալի պատմական կոչումին միջեւ, քրիստոնէութեան պաշտպանութեան եւ քաղաքակրթական արժէքներու պահպանումին համար Յետոյ շնորհակալութիւն յայտնելով բոլոր հիւրերուն, որոնք ուզած էին միանալ Հիմնարկութեան Վարչութեան յարգանքի այս տուրքը մատուցանելու համար Հայոց Հայրապետին, շնշտեց մարդասիրական եւ հայասիրական անդուլ ճիգերը Նախագահ Տքթ. Փէրտիկայօյի:

Պատասխանելով Պր. Գ. Լ. Էսաեանի խօսքերուն, Վեհ. Կաթողիկոսը շնորհակալութիւն յայտնեց Դալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան Վարչութեան որ փափաքած էր ընդունել այցելութիւնը Սանտիո Հայոց Կաթողիկոսին որ հեռաւոր Էջմիածինէն կը բերէ իր ուղջոյնը եւ իր օրհնութիւնը Փորթուկալեան ազգին եւ Դալուստ Կիւլպէնկեան Հիմնարկութեան: Շնշտելով Հայ Առաքելական Աթոռին քաղաքադրեան հնութիւնը եւ քրիստոնէական հատարքին հաստատումը Հայոց մէջ մեր թուականութեան ամենահին շրջաններէն սկսեալ, ժանրացաւ Հայ ժողովուրդին երկրպայքարին վրայ, պահպանելու եւ տարածելու համար քրիստոնէական հատարքը: Յիշեց Հայոց պատմութեան մօայլ շրջանները եւ պատմական զուգակշիռ մը կատարեց Արեւելքի մէջ Վարդանանց պատերազմին եւ նոյն տարին Հոնքոնգ ընկրկումին միջեւ Արեւմուտքի մէջ: Ողջունելով ներկայ անձնաւորութիւնները, որոնք ընտրանին կը ներկայացնեն Փորթուկալեան մեծ ժողովուրդին, իր ջերմ խնդակցութիւնը յայտնեց տեսնելու անոր գլուխը Պր. Սալազարի նման անձնաւորութիւնի մը՝ որ մէկն է ներկայիս Եւրոպայի ամենէն փայլուն պետական ղեկավարներէն:

Ուղղելով իր խօսքը Հիմնարկութեանս Նախագահ Տքթ. Փէրտիկայօյին, Վեհափառը ըսաւ թէ որքան ուրախ է տեսնելով գինքը իբր առաջնորդ այս մեծ հաստատութեան՝ որ կոչուած է Նախախնամական դեր մը կատարելու յօգուտ Հայ ժողովուրդին եւ ամբողջ մարդկութեան:

Հայրապետը վերջացցաւ իր խօսքը՝ շնորհելով իր մաղթանքներն ու օրհնութիւնը ներկաներուն, Փորթուկալի բարօրութեան եւ Հիմնարկութեան յառաջդիմութեան:

Հացկերոյթը վերջ գտաւ Հայրապետին Տէրունական աղօթքով կէս գիշերուան մօտ: Երկուշաբթի առաւօտ, 13 Սեպտ.ին, Վեհափառը իր հետեւորդներով այցելութիւն տուաւ Հիմնարկութեանս, ուր ընդունուեցաւ Նախագահ Տքթ. Փէրտիկայօյի, Պր. Գ. Լ. Էսաեանի, Փալմէլայի Դուքսին եւ Պր. Ռ. Կիւլպէնկեանի կողմէ: Վարչ. Խորհուրդի պահանքի մէջ իրեն ներկայացուեցան Հիմնարկութեան զանազան Սպասարկութեանց պետերը եւ Հայկ. Բաժնի գրադուհիները: Յետոյ, կարճ արարողութեամբ մը՝ որուն պետերը եւ Հայկ. Բաժնի գրադուհիները: Յետոյ, կարճ արարողութեամբ մը՝ որուն ամանակցեցան Տ. Կոմիտաս եպս. Տէր-Ստեփանեան եւ Տ. Նիկիշ Վրդ. Սարգիսեան,

Վեհափառ օրհնեց Հիմնարկութիւնը: Վեհափառ կատարեց նաեւ, մասնակցութեամբ նոյն հոգեւորականներուն, հոգեհանգստեան կարճ եւ յուզիչ պաշտօն մը՝ ի յիշատակ մեր Հիմնադիր ողբացեալ Գալուստ Կիւլպէնկեանի:

Այնուհետեւ Վեհ. Կաթողիկոսը շնորհեց Կեդր. Վարչութեան անդամ Փալմէլայի Դուքսին Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի շքանշանին Ա. Աստիճանը, ի վարձատրութիւն Դուքսին ծառայութիւններուն յօգուտ Հիմնարկութեան:

Յետոյ Վեհափառ առաջնորդուեցաւ Հիմնարկութեան զանազան գրասենեակները ուր իրեն բացատրուեցաւ իւրաքանչիւրին սահմանուած գործունէութիւնը: Վեհափառ առաջնորդուեցաւ նաեւ կատարելու կարճ պտոյտ մը Հիմնարկութեան ընդարձակ փառքին մէջ, ուր պիտի կառուցուին Հիմնարկութեան շէնքը եւ Գալուստ Կիւլպէնկեան Թանգարանը՝ որոնց մագէսները ցոյց տրուեցան Նորին Վեհափառութեան:

Նոյն օրը ցերեկին, Տէր եւ Տիկին Ռոպէն Կիւլպէնկեան հացկերոյթ մը տուին ի պատիւ Վեհ. Կաթողիկոսին եւ իր հետեւորդներուն, իրենց բնակարանին մէջ: Ներկայ էին նաեւ Պր. Գ. Լ. Էսսեան, Օր. Արաքսի Էսսեան եւ Տիկին Լիւսի Քէշիշեան, ինչպէս նաեւ Հիմնարկութեան Հայ պաշտօնէութիւնը:

Հացկերոյթի ընթացքին Վեհ. Հայրապետը խօսք առնելով դրուատեց Պր. Ռոպէն Կիւլպէնկեանի գործունէութիւնը Հիմնարկութեան մէջ, եւ տալով իր օրհնութիւնը եւ կատարելով ջերմ մաղթանքներ Պր. Ռ. Կիւլպէնկեանի եւ իր ընտանիքին բարօրութեան, ի գնահատութիւն Պր. Ռ. Կիւլպէնկեանի շնորհեց Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի շքանշանին Ա. Աստիճանը:

Դարձեալ նոյն օրը յետ միջօրէին, Պր. Գ. Էսսեան եւ Ռ. Կիւլպէնկեան, ինչպէս նաեւ Հիմնարկութեան Հայ պաշտօնէութիւնը այցելութիւն տուին Ն. Վեհափառութեան եւ խօսակցութիւններ ունեցան Սփիւռքահայութիւնը շահագրգռող զանազան հարցերու մասին:

Յաջորդ օրը, երեքշաբթի 13 Սեպտ.ին, ժամը 15.30ին, Ն. Վեհափառութիւնը եւ իր հետեւորդները մեկնեցան Լիզպոնէն դէպի Փարիզ՝ օդային ճամբով:

Օդակայանը ողջերթի եկած էին Արտաքին Գործոց Նախարարի Իւրանապետ Տրթ. Հէնրիք Մարթինշ, Նախագահ Տրթ. Փէրտիկաս, Պր. Գ. Էսսեան, Փալմէլայի Դուքսը, Պր. Ռ. Կիւլպէնկեան, Միջին Արեւելքի եւ Հայկ. Բաժնի պաշտօնէութիւնը, ինչպէս նաեւ Լիզպոնարնակ Հայերը:

Օդակայանի հիւրասրահին մէջ, Ն. Վեհափառութիւնը խօսակցութիւններ ունեցաւ ներկայ անձնաւորութեանց հետ եւ տալով անոնց իր հայրական օրհնութիւնը՝ յայտնեց այն խոր եւ սրտապնդիչ տպաւորութիւնները՝ զորս կրած էր Լիզպոն այցելութեան առթիւ:

Մեկնումի պահուն, Վեհ. Կաթողիկոսը օրհնութեան եւ շնորհակալութեան հեռագիր մը ուղղեց Վարչապետ Պր. Սալազարին:

Նորին Վեհափառութեան ժամանման նախօրեակին եւ անոր Լիզպոն բնակութեան ընթացքին, ինչպէս նաեւ մեկնումին առթիւ, Մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու Փորթուկալեան մամուլը լրատուութեամբ, յօդուածներով եւ լուսանկարներով տեղեկութիւններ հազորգեց Հայ ժողովուրդին, Ս. Էքմիաձնի եւ Վեհ. Կաթողիկոսին մասին, եւ ներկայացուց անոր Լիզպոն բնակութեան գլխաւոր անցքերը: Վեհափառին ժամանումը ցուցադրուեցաւ Փորթուկալի ազգ. Թէլէվիզիոնին կողմէ: Կիրակի իրիկուն, Ռատիոյի ունկնդիրները լսեցին Հայկական պատարագը:

Հայրապետին միկնումի օրը, Վարչապետ Պր. Սալազար իբրեւ նուէր արժաթեայ ափսէ մը ուղարկեց Նորին Վեհափառութեան:

ԳՍԼՈՒՄՏ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ

Լիզպոն, 17 Սեպտեմբեր 1960

